

Határozatok Tára

NILS WAHL
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. december 1-je¹

C-668/15. sz. ügy

**Jyske Finans A/S
kontra
Ligebehandlingsnævnet, Ismar Huskic nevében eljárva**

(a Vestre Landsret [nyugati fellebbviteli bíróság, Dánia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„2000/43 irányelv — 2. cikk — Egyenlő bánásmód faji vagy etnikai származásra való tekintet nélkül — Valamely hitelintézet gépjárművásárláshoz kínált hitellel kapcsolatos üzleti gyakorlata — 2005/60/EK irányelv — 13. cikk — A pénzügyi rendszerek pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzése — További személyazonosítás megkövetelése az ügyféltől, ha a jogosítványa szerint születési helye nem valamely skandináv országban vagy tagállamban, illetve Svájcban vagy Liechtensteinben van”

1. Mit árul el a születési hely az illető etnikai származásáról?
2. Meglepően keveset.
3. Összintén szólva, azzal az állítással, hogy elidegeníthetetlen kapcsolat áll fenn a születési hely és egy konkrét etnikai származás között, végső soron csupán szerencsétlen sztereotípiák továbbélését tápláljuk.
4. Az alapeljárásban a hiteligénylő jogosítványa szerint az illető születési helye nem valamely skandináv országban², uniós tagállamban, Svájcban vagy Liechtensteinben van.³ Etnikai származás alapján történő hátrányos megkülönböztetésnek minősül, ha a kölcsönt nyújtó hitelintézet felkéri az ügyfelet, hogy mutasson be egy, az említett országok által kiállított útlevelet, vagy ennek hiányában valamely harmadik ország által kiállított útlevelet és érvényes tartózkodási engedélyt (a továbbiakban: a szóban forgó gyakorlat)? Amennyiben így van, a szóban forgó gyakorlat igazolható a pénzmosás és a terrorizmus elleni küzdelemre való hivatkozással?
5. A Bíróság előtt ezek a kérdések merültek fel a jelen ügy kapcsán. Ezen ügyben a Bíróságnak többek között alkalma nyílik iránymutatást adni az etnikai származás, az állampolgárság és a születési hely alapján történő hátrányos megkülönböztetés közötti viszonyra vonatkozóan.

¹ — Eredeti nyelv: angol.

² — Vagyis Dánia, Izland, Norvégia, Svédország és Finnország.

³ — A fenti országok együttesen alkotják az Európai Unió tagállamait és az Európai Szabadkereskedelmi Társulásban (EFTA) részes államokat. Jelen indítványban „harmadik országgént” utalok azokra az országokra, amelyek nem uniós tagállamok vagy EFTA-államok, azok állampolgáira pedig „harmadik országbeli állampolgárként”.

6. Az alább kifejtésre kerülő indokok miatt a szóban forgóhoz hasonló gyakorlat etnikai származásuk alapján nem részesíti eltérő bánásmódban az ügyfeleket. Következésképpen nem tartom szükségesnek, hogy a Bíróság mérlegelje, hogy az ilyen gyakorlat igazolható-e.

I – Jogi háttér

A – Az *uniós jog*

1. A 2000/43/EK irányelv⁴

7. A 2000/43 irányelv („Cél” címet viselő) 1. cikke kimondja, hogy az irányelv célja a faji vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem keretrendszerének kialakítása azzal a szándékkal, hogy az egyenlő bánásmód elve a tagállamokban megvalósuljon.

8. A 2000/43 irányelvnek („A megkülönböztetés [helyesen: hátrányos megkülönböztetés] fogalma” című) 2. cikke ekképpen rendelkezik:

„(1) Ennek az irányelvnek az alkalmazásában az egyenlő bánásmód elve azt jelenti, hogy nem állhat fenn közvetlen vagy közvetett, faji vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetés [helyesen: hátrányos megkülönböztetés].

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában:

- a) közvetlen megkülönböztetés [helyesen: közvetlen hátrányos megkülönböztetés] áll fenn, ha egy személlyel szemben faji vagy etnikai alapon [helyesen: faji vagy etnikai származása miatt] kevésbé kedvezően járnak el, mint ahogyan egy másik személlyel szemben hasonló helyzetben eljárnak, eljártak vagy eljárának;
- b) közvetett megkülönböztetés [helyesen: közvetett hátrányos megkülönböztetés] áll fenn, ha egy látszólag semleges rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat az egy faji vagy etnikai [helyesen: bizonyos faji vagy etnikai] származású személyeket más személyekhez képest különösen hátrányosan érint [helyesen: hátrányosan érinthet], kivéve ha ez a rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat jogszerű céllal objektív módon igazolható, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek.”

9. A 2000/43 irányelv („Hatály” címet viselő) 3. cikkének (2) bekezdése értelmében az irányelv nem vonatkozik az állampolgárságon alapuló eltérő bánásmódra, és nem érinti a harmadik országok állampolgárainak és hontalan személyeknek a tagállamok területére történő belépésének és ott-tartózkodásának előírásait és feltételeit, továbbá semmilyen bánásmódot, amely harmadik országok állampolgárainak és hontalan személyeknek a jogállásából fakad.

10. A 2000/43 irányelv („Bizonyítási teher” címet viselő) 8. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok nemzeti igazságszolgáltatási rendszerükkel összhangban meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az alperesnek kelljen bizonyítania, hogy az egyenlő bánásmód elve nem sérült, abban az esetben, ha azok a személyek, akiket saját állításuk szerint az egyenlő bánásmód elvének be nem tartása miatt sérelem ért, a bíróság vagy más, hatáskörrel rendelkező hatóság előtt olyan tényeket bizonyítanak, amelyekből vélelmezni lehet, hogy közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés történt.

⁴ — A személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 180., 22. o.; magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 23. o.).

2. 2005/60/EK irányelv⁵

11. A 2005/60 irányelv I. fejezetében („Tárgy, hatály és fogalommeghatározások”) szerepel az 1–5. cikk. A 2005/60 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamok biztosítják a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának tilalmát. A 2005/60 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontja szerint az irányelvet alkalmazni kell a 3. cikk (1) bekezdésében meghatározott hitelintézetekre. A 2005/60 irányelv 5. cikke értelmében a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése érdekében a tagállamok az ezen irányelv hatálya alá tartozó területen szigorúbb rendelkezéseket is elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak.

12. A 2005/60 irányelv II. fejezetébe („Ügyfél-átvilágítás”) a 6–19. cikk tartozik. Míg az említett fejezet 1. szakasza („Általános rendelkezések”) a 6–10. cikkben alapszabályokat tartalmaz az ügyfél-átvilágítási intézkedésekre, a 2. szakasz („Egyszerűsített ügyfél-átvilágítás”) bizonyos sajátos esetekben alkalmazandó egyszerűsített ügyfél-átvilágítási eljárásokat lehetővé tevő szabályokat tartalmaz.

13. A 2005/60 irányelv 13. cikke (az irányelv II. fejezete 3. szakaszának egyetlen, „Fokozott ügyfél-átvilágítás” című rendelkezése) a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézményeknek és személyeknek előírják, hogy – a 7. és 8. cikkben, valamint a 9. cikk (6) bekezdésében említett intézkedések mellett – kockázatérzékenységi alapon fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket alkalmazzanak azokban a helyzetekben, amelyek természetüknél fogva nagyobb pénzmosási és terroristafinanszírozási kockázatot jelenthetnek, valamint legalább a (2), (3) és (4) bekezdéseknek megfelelő, illetve a pénzmosásnak vagy a terrorizmus finanszírozásának nagy kockázatát jelentő egyéb helyzetekben, amelyek megfelelnek a 40. cikk (1) bekezdése c) pontjának megfelelően megállapított technikai követelményeknek.

(2) Amennyiben az ügyfél nem jelent meg személyesen azonosítás céljából, a tagállamok az érintett intézményeknek és személyeknek előírják, hogy egyedi és megfelelő intézkedéseket tegyenek a nagyobb kockázat ellensúlyozására, így például a következő intézkedések közül egyet vagy többet alkalmazzanak:

- a) biztosítsák, hogy az ügyfél személyazonosságának a megállapítására kiegészítő dokumentumok, adatok vagy információk alapján kerüljön sor;
- b) kiegészítő intézkedéseket tegyenek az átadott dokumentumok ellenőrzése vagy igazolása céljából, vagy az ezen irányelv hatálya alá tartozó hitelintézet vagy pénzügyi szolgáltató által adott megerősítő igazolást igényeljenek;
- c) biztosítsák, hogy a műveletben az első kifizetésre az ügyfél nevére egy hitelintézetnél nyitott számlán keresztül kerüljön sor.

[...]

(4) A más tagállamban vagy harmadik országban lakóhellyel rendelkező, politikai közszereplő személyekkel való ügyletek vagy üzleti kapcsolatok tekintetében a tagállamok előírják az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézményeknek és személyeknek, hogy:

- a) rendelkezzenek megfelelő, kockázatalapú eljárásokkal annak megállapításához, hogy az ügyfél politikai közszereplő-e;
- b) rendelkezzenek a felső vezetés jóváhagyásával az ilyen ügyfelekkel való üzleti kapcsolat létesítéséhez;

⁵ — A pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló, 2005. október 26-i, módosított európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2005. L 309., 15. o.).

- c) megfelelő intézkedéseket tegyenek az üzleti kapcsolat vagy az ügylet tárgyát képező vagyon és pénzeszközök forrásának megállapítása érdekében;
- d) folyamatosan fokozott figyelemmel kísérik az üzleti kapcsolatot.

[...]

(6) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek különleges figyelmet fordítsanak bármely pénzmosási vagy terrorista finanszírozási fenyegetésre, amely a névtelenséget előnyben részesítő termékekből vagy ügyletekből eredhet, és ha szükséges, tegyenek intézkedéseket azoknak a pénzmosási vagy terrorista finanszírozási célokból történő felhasználásának a megelőzése érdekében.”

B – A dán szabályozás

14. A 2000/43 irányelv rendelkezései a dán jogban a Lov om etnisk ligebehandling (etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmódról szóló törvény, a továbbiakban: az egyenlő bánásmódról szóló törvény) hajtotta végre.⁶ A kérdést előterjesztő bíróság szerint a dán jogalkotó, miután megvizsgálta az ügyet, úgy határozott, hogy az egyenlő bánásmódról szóló törvénybe nem veszi bele a születési hely alapján történő hátrányos megkülönböztetés esetét, mivel az nem jelenik meg az irányelvben.

15. A Lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme (a nyereségek tisztára mosása és a terrorizmus finanszírozása elleni megelőző intézkedésekről szóló törvény, a továbbiakban: pénzmosásról szóló törvény)⁷ tartalmazza a 2005/60 irányelv végrehajtásáról szóló rendelkezéseket. Egyebek mellett, míg a pénzmosásról szóló törvény 12 §-a általános szabályokat tartalmaz az ügyfél-átvilágításra vonatkozóan, a 19. cikk, amely nagyrészt megfelel az említett irányelv 13. cikkének, (1) bekezdésében előírja, hogy kockázatelemzés alapján jogszabályban meghatározott személyekre vagy gazdasági társaságokra a 12. §-ban meghatározottakon túl további ügyfélazonosítási követelmények vonatkoznak olyan helyzetekben, amelyek természetüknél fogva nagyobb kockázatot jelentenek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása szempontjából. Minimumkövetelményként az említett rendelkezés (2)–(4) bekezdését kell teljesíteniük.

II – A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16. Ismar Huskic (a továbbiakban: a panaszos) 1975-ben született Bosznia-Hercegovinában. Ő és családja 1993-ban költözött Dániába, azóta ott él. A panaszos 2000 decemberében dán állampolgár lett. Élettársával él együtt, aki szintén dán állampolgár.

17. A Jyske Finans A/S (a továbbiakban: Jyske Finans) a Jyske Bank A/S pénzügyi vállalkozás leányvállalata, gépjárművekhez kínál hitelt és lízingsmegoldásokat magánszemélyek és gazdasági társaságok részére, autókereskedőkkel együttműködve.

18. 2009 júniusában a panaszos és élettársa szerződést kötött egy gépjármű-kereskedéssel használt gépjármű megvásárlására. A gépjármű megvásárlását részben hitelszerződés révén fedezték, amit a panaszos és élettársa közösen kötött a Jyske Finanssal. A hitelkérelem elbírálásával összefüggésben a Jyske Finans a panaszostól további dokumentumok bemutatását kérte, azon az alapon, hogy vezetői engedélye szerint Bosznia-Hercegovinában született. Élettársától, aki a vezetői engedélyében foglalt adatok alapján Odense-ben, Dániában született, nem kértek hasonló kiegészítő dokumentumot.

6 — Lovbekendtgørelse nr. 438 af 16. maj 2012, *Lovtidende* 2012 A, med senere ændringer (a módosított 2012. május 16-i 438. sz. konszolidált törvény).

7 — Lovbekendtgørelse nr. 806 af 6. august 2009, *Lovtidende* 2009 A (2009. augusztus 6-i 806. sz. konszolidált törvény).

19. A panaszos azon a véleményen volt, hogy a Jyske Finans hátrányos megkülönböztetést alkalmazott, és panaszt tett a Ligebehandlingsnævnet (egyenlő bánásmóddal foglalkozó testület) előtt, amely egyebek mellett a faji vagy etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés miatt előterjesztett panaszokkal foglalkozik, 2010. december 10-i határozatában az egyenlő bánásmóddal foglalkozó testület megállapította, hogy a Jyske Finans közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmazott a panaszossal szemben, és a Jyske Finanst 10 000 dán korona (megközelítőleg 1340 euró) kártérítés fizetésére kötelezte.

20. A Jyske Finans azon az állásponton volt, hogy az egyenlő bánásmóddal foglalkozó testület határozata ellentétes volt a pénzmosásról szóló törvénnyel és nélkülözte az egyenlő bánásmódról szóló törvényben szereplő megfelelő jogalapot. A Jyske Finans ezért úgy döntött, hogy nem tesz eleget az egyenlő bánásmóddal foglalkozó testület határozatának. Ennek következtében a Ligebehandlingsnævnet eljárást indított a Retten i Viborg (viborgi bíróság, Dánia) előtt a panaszos nevében.

21. A Retten i Viborg (viborgi bíróság) 2013. február 5-i ítéletével helyben hagyta az egyenlő bánásmóddal foglalkozó testület határozatát. Véleménye szerint ugyanakkor a Jyske Finans által a panaszossal szemben a születési helye alapján alkalmazott hátrányos megkülönböztetés etnikai származás alapján történő, közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősült.

22. A Jyske Finans fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz a Retten i Viborg (viborgi bíróság) ítélete ellen

23. Az eljárás során a Jyske Finans azt állította, hogy a panaszos hitelkérelme ügyének kezelése során egy belső szabályt, nevezetesen a szóban forgó gyakorlatot alkalmazta. A Jyske Finans kijelentette, hogy a szóban forgó gyakorlatot azért fogadták el, hogy a Jyske Finans megfeleljen a pénzmosásról szóló törvénynek. Ennek alapján a kérdést előterjesztő bíróság szerint igazoltnak tekinthető, hogy a Jyske Finans a panaszostól kizárólag annak ténye alapján kérte további dokumentumok benyújtását, hogy dán vezetői engedélye szerint Bosznia-Hercegovinában, tehát egy harmadik országban született.

24. Mivel a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei voltak afelől, hogy a szóban forgó gyakorlat etnikai származásra tekintettel történő közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetésnek tekinthető-e, és hogy az megengedhető-e azon kötelezettségek alapján, amelyeket egyebek között a pénzintézmények számára a pénzmosás megelőzése érdekében előírtak, felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a személyek etnikai származására tekintettel történő közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek [a 2000/43] irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti tilalmát, mint amely kizárja az olyan gyakorlatot, amely a jelen ügyben is szerepel, amely szerint kedvezőtlenebb elbírálásban részesül valamely, hasonló helyzetben lévő és valamely skandináv országon, valamely tagállamon, Svájcban, illetve Liechtensteinen kívül született személy, mint az olyan személy, aki valamely skandináv országban, valamely tagállamban, Svájcban, illetve Liechtensteinben született?
- 2) Amennyiben az első kérdésre nemleges válasz adandó, az ilyen gyakorlat a személyek etnikai származására tekintettel történő közvetett hátrányos megkülönböztetését jelenti-e a [2000/43 irányelv] 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerint, kivéve ha ez jogszerű céllal objektív módon igazolható, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek?
- 3) Amennyiben a második kérdésre igenlő válasz adandó, igazolható-e főszabály szerint egy ilyen gyakorlat azzal, hogy [a 2005/60 irányelv] 13. cikke szerinti fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedések biztosítására szolgáló megfelelő és szükséges eszköznek minősül?”

25. A Jyske Finans, a Dán Királyság, valamint a Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket. Az említett felek 2016. október 12-én előadták szóbeli érveiket.

III – Elemzés

26. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése arra irányul, hogy a szóban forgó gyakorlat a 2000/43 irányelv szerinti közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e. Ha nem, akkor az említett bíróság második kérdésével arról kíván meggyőződni, hogy közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e, kivéve ha objektíven igazolt és arányos. Harmadik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság megjelölt egy lehetséges alapot a szóban forgó gyakorlat igazolására arra az esetre, ha az közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősülne.

27. A hátrányos megkülönböztetést és igazolását az elemzés A. és B. részében, egymás után fogom tárgyalni.

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés

28. Első két kérdésével, amelyekre együttesen fogok válaszolni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a szóban forgó gyakorlat, amely az ügyfeleket születési helyük szerint eltérően kezeli, a 2000/43 irányelv szerinti közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e.

29. Először is néhány észrevételt teszek arra vonatkozóan, hogy a 2000/43 irányelv értelmében vett, etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés miért nem állapítható meg pusztán az illető születési helye alapján. Ezek a megfontolások azután megvilágítják azt a kérdést, hogy a szóban forgó gyakorlat ezen az alapon akár közvetett, akár közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e.

1. Általános megjegyzések

30. A 2000/43 irányelv 2. cikke (1) bekezdése szerint az egyenlő bánásmód elve azt jelenti, hogy nem állhat fenn közvetlen vagy közvetett, „faji vagy etnikai származáson alapuló” hátrányos megkülönböztetés. Az irányelv szerint e két kritérium alkalmazása miatt lesz az eltérő bánásmód jogellenes.

31. Kiindulásképpen, a rasszizmus elkerülése és az ellene való harc érdekében mindenekelőtt meg kell határoznunk magának a „fajnak” a fogalmát. A modern társadalmakban e gyakorlat uhgyanakkor egyre elfogadhatatlanabbá vált.⁸ Ennek megfelelően az idők során a faji származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmáról a hangsúly áthelyeződhetett az etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés kevésbé nyilvánvaló és megragadható fogalmára, amely, amint az az alábbi 35. pontban szerepel, a faji alapú hátrányos megkülönböztetés egy formája.

32. A 2000/43 irányelv nem határozza meg a „etnikai származás” fogalmát, és ezért nem válaszolja meg azt a kérdést, hogy van-e kapcsolat a fenti 30. Pontban említett két kritérium és valamely személy születési helye között.⁹

8 — A 2000/43 irányelv (6) preambulumbekkezdéséből következik, hogy az Unió elutasít minden olyan elméletet, amely különböző emberi fajok létezésének meghatározására irányul, és a „faji származás” kifejezés használata az irányelvben nem jelenti az ilyen elméletek elfogadását.

9 — A személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló tanácsi irányelvre vonatkozó bizottsági javaslatban (COM(1999) 566 végleges) szereplő indokolás nem ad eligazítást e tekintetben.

33. Ez aligha meglepő. Valamely etnikai származás lényegi kritériumainak megfogalmazása és annak leírása, hogy miben különbözik az más etnikai származásoktól, bárki számára óriási kihívás lenne. Ahogy a Bizottság a tárgyaláson felvetette, mitől lesz valaki például „dán etnikai származású”, és egy ilyen személy etnikailag miben különbözik másoktól, például a „svéd” vagy „norvég” etnikai származásúaktól – már ha van ilyen etnikai eredet egyáltalán? Ezt a nyomasztó kérdést nem az én dolgom megválaszolni.

34. Ugyanakkor a jogszabály fenti hallgatása esetén már kérték a Bíróságot, hogy adjon hiteles értelmezést, és ezt meg is tette. A CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítéletben a Bíróság kimondta, hogy az „etnikai származás” fogalma „azon gondolatból következik, hogy a társadalmi csoportokat többek között a közös nemzetiség, a közös vallási meggyőződés, a közös nyelv, a közös kulturális és hagyománybeli gyökerek és a közös lakókörnyezet jellemzi”.¹⁰

35. E meghatározás során a Bíróság az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) ítélkezési gyakorlatát követte, amely megállapította, hogy „az etnikai származás és a faj rokon fogalmak. [...] Az etnikai származás fogalma egyebek mellett közös nemzetiséggel, vallással, nyelvvel, származással, kulturális és hagyománybeli gyökerekkel és közös lakókörnyezettel rendelkező társadalmi csoportok eszméjén alapul. Az etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés a faji megkülönböztetés egyik formája.”¹¹

36. Az „etnikai származás” jellemzői, ahogy azt a fenti 34. és 35. pontban kifejtettük, nem utalnak az illető születési helyére. Azonban az „egyebek mellett” kifejezésből következik, hogy az említett tényezők felsorolása nem kimerítő. Ezért nem zárható ki, hogy valamely személy születési helye ilyen, vagy legalábbis hozzájáruló tényezőnek minősülhet.

37. Azonban szeretném hangsúlyozni, hogy a jelen ügyben a panaszos születési helye az *egyetlen* olyan kritérium, amely miatt az egyenlő bánásmóddal foglalkozó testület, majd később a Retten i Viborg (viborgi bíróság) megállapította, hogy a szóban forgó gyakorlat etnikai származáson alapuló – közvetlen vagy közvetett – hátrányos megkülönböztetésnek minősül. E megállapítás arra utal, hogy az illető születési helye meghatározza e személy 2000/43 irányelv értelmében vett etnikai származását.

38. Ezt az elgondolást azonban a 2000/43 irányelvben semmi nem támasztja alá.

39. A születési hely alapján történő hátrányos megkülönböztetés a hátrányos megkülönböztetésnek az etnikai származáson vagy az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetéstől elkülönülő, önálló kritériuma. Ezeket a kritériumokat nem lehet kombinálni. A 2000/43 irányelv nem nyújt védelmet a hátrányos megkülönböztetéssel járó olyan helyzetekkel szemben, amelyek nem az ott felsorolt személyes jellemzőkön alapulnak.¹²

10 — 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 46. pont.

11 — Lásd: EJEB 2009. december 22-i Sejdić és Finbci kontra Bosznia-Hercegovina ítélet, CE:ECHR:2009:1222JUD002799606, 43. §. A 2005. december 13-i Timishev kontra Oroszország ítéletének, CE:ECHR:2005:1213JUD005576200, 55. §-ában az EJEB a „vérségi hovatartozást” is bevette a társadalmi csoport etnikai származásának jellemzői közé.

12 — Lásd: 2011. július 7-i Agafitei és társai ítélet, C-310/10, EU:C:2011:467, 32. pont, amely egy személy „társadalmi-foglalkozási csoportba” tartozásán alapuló hátrányos megkülönböztetéséről szól. A 2000/43 irányelv ezenfelül azokra a helyzetekre sem vonatkozik, amelyek nem tartoznak a tárgyi hatálya alá. Lásd: 2011. május 12-i Runevič-Vardyn és Wardyn ítélet, C-391/09, EU:C:2011:291, 47. pont, amely a családi név és utónév anyakönyvi okmányokban történő átírásának módját szabályozó nemzeti szabályozásról szól.

40. Például a 2000/43 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében az irányelv által biztosított védelem, amely a 3. cikk (1) bekezdésében felsorolt számos területen egyaránt vonatkozik a magán- és közszférára, nem terjed ki az állampolgárságon alapuló eltérő bánásmódra.¹³ Ez összeegyeztetve azzal az elgondolással, miszerint egy adott állampolgárság nem sokat mond az illető etnikai származásáról. Amint az a fenti 34. és 35. pontban említett ítélkezési gyakorlatból kiderül, a „közös nemzetiség” – vagyis a szó „etnikai” értelmében vett nemzetiség¹⁴ – csupán egy olyan tényező, amely az adott etnikai származást megkülönbözteti.

41. Véleményem szerint ugyanez a gondolatmenet alkalmazandó arra a kérdésre is, hogy a születési hely alapján történő hátrányos megkülönböztetés etnikai származás alapján történő hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e. A születési hely csak az egyik konkrét tényező, amely alapján levonható az a következtetés, hogy az illető egy adott etnikai csoporthoz tartozhat, azonban ezt a hovatartozást nem határozza meg. Például mi az etnikai származása annak a személynek, akit egy harmadik országban fogadtak örökbe, és hoztak az Unióba vagy az EFTA-ba? Általánosságban nem határozható meg előre. Sőt, ha egy társadalmi csoport külön etnikai közösségnek tekinthető elsősorban a vallási hite, szokásai és életmódja¹⁵ alapján, akkor mit árul el a születési helye azon személy etnikai származásáról, aki e közösséghez tartozik.

42. Ezért hangsúlyoznom kell, hogy a „születési hely” fogalma maga is többértelmű. A jelen ügy alkalmazásában az említett fogalom, ahogy az a panaszos útleveleiben szerepelt, megegyezett a születése szerinti országgal – szemben az élettársával. A „születési hely” kritérium ország szerinti alkalmazása jobban lehetővé teszi azon következtetés levonását, hogy a szóban forgó személy egy olyan „közös nemzetiséggel” rendelkezik, amely a fenti 34. és 35. pontban említett ítélkezési gyakorlat szerinti etnikai származás egyik jellemzője. Ugyanakkor a jogszabályban semmi nem alapozza meg azt az elgondolást, hogy minden szuverén államnak megfeleltethető egy – és csak egy – etnikai származás.

43. Végezetül igaz, hogy – amint azt a Dán Királyság is állítja – az Alapjogi Charta 21. cikke szerint nemcsak a faj vagy az etnikai származás szerinti, de a születés alapján történő hátrányos megkülönböztetés is tilos. Ugyanakkor ez a külön felsorolás csupán megerősíti azt az elgondolást, hogy az „etnikai származás” és a „születés” fogalma eltér.

44. Ez arra enged következtetni, hogy amint azt a Dán Királyság elismeri, az etnikai származás és a születési hely kritériuma nem automatikusan és feltétlenül kapcsolódik össze. A személy születési helye releváns tényező lehet annak megítélése során, hogy e személy valamely etnikai csoporthoz tartozik-e. Ugyanakkor az etnikai származás alapján történő hátrányos megkülönböztetés nem állapítható meg pusztán az illető születési helyére hivatkozva.

13 — 2012. április 24-i Kamberaj-ítélet, C-571/10, EU:C:2012:233, 49. pont. Ennek megfelelően a 2000/43 irányelv (13) preambulumbekkezdése kimondja, hogy „minden közvetlen és közvetett, faji vagy etnikai származáson alapuló, ezzel az irányelvvel érintett területekkel kapcsolatos megkülönböztetést meg kell tiltani az egész [Unión] belül. A megkülönböztetés e tilalmát harmadik országok állampolgáira is alkalmazni kell, de nem vonatkozik az állampolgárság alapján történő eltérő bánásmódra, és nem érinti a harmadik országok állampolgárainak beutazását és tartózkodását szabályozó rendelkezéseket, illetve a munkavállaláshoz és foglalkoztatáshoz való hozzáféréstüket.”

14 — Nyelvészeti szempontból az „állampolgárság” fogalma, vagyis az a státusz, amely révén valamely személy szokás vagy jog által elismerten egy szuverén állam vagy közösség hatálya alá tartozik, nem rendelkezik azzal a jelentéstartalommal, mint a „nemzetiség”.

15 — Bizonyos területeken ez a helyzet egyebek mellett a zsidó néppel és a sikh közösséggel. Lásd: Bell, M., *Racism and Equality in the European Union*, Oxford Studies in European Law, Oxford, 2008, 16. o.

2. A szóban forgó gyakorlat a 2000/43 irányelv szerinti közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e?

45. A közvetlen hátrányos megkülönböztetés 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti megállapításához az kell, hogy az etnikai származás határozza meg az említett bánásmód bevezetésére vonatkozó döntést, vagy más szavakkal, hogy a bánásmód bevezetésére és/vagy fenntartására etnikai származással kapcsolatos indokok alapján került sor.¹⁶

46. A közvetlen hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó megállapításának igazolására a Retten i Viborg (viborgi bíróság) először is azt állította, hogy a Jyske Finanstól hitelt vagy finanszírozást kérő legtöbb ember Dániában lakik, és etnikai hovatartozását tekintve dán, másodsor pedig a szóban forgó gyakorlat ezért azt jelenti, hogy a harmadik országokban születettek a Dániában születetteknél kedvezőtlenebb elbánásban részesülnek. Ezután kifejtette, hogy ez a bánásmódbeli különbség nem a kérelmezők állampolgárságán alapul, „hanem földrajzi származásukon, és ennek megfelelően etnikai származásukon” (kiemelés tőlem).

47. Ez a gondolatmenet több szempontból hibás.

48. Először is, ahogy a 44. pont következtetéseiben szerepel, a földrajzi származáson vagy a születési helyen alapuló bánásmódbeli különbségből nem következik automatikusan etnikai származáson alapuló eltérő bánásmód.

49. Másodsor, az az állítás, miszerint a legtöbb Dánián kívül született személy nem „dán etnikai származású” – már ha létezik ilyen etnikai származás –, nem elegendő a közvetlen hátrányos megkülönböztetés megállapításához. Ha valamire, akkor ez inkább közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállására utal.

50. Végezetül helytelen az összehasonlítást a Dániában született személyek és a valamely harmadik országban született személyek helyzetére korlátozni. A szóban forgó gyakorlat egyszerűen nem korlátozódik erre. Ehelyett a 2000/43 irányelv szerinti hátrányos megkülönböztetés megfelelő tesztjéhez azt kell értékelni, hogy a szóban forgó gyakorlat szerint az etnikai származás alapján különböző bánásmódban részesül-e egyfelől az, aki valamely uniós tagállamban vagy EFTA-államban született, másfelől az, aki harmadik országban született.

51. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben azonban nem szerepel, hogy a szóban forgó gyakorlatot bizonyíthatóan a hiteligénylők konkrét etnikai származásával kapcsolatos indokok alapján alkották meg.

52. A Dán Királyság azonban különösen a tárgyaláson azzal érvelt, hogy a szóban forgó gyakorlat közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek tekinthető, mivel gyakorlati hatása általában az, hogy gyanúba keveri azokat a harmadik országokban született dán polgárokat, akik e tagállam álláspontja szerint általában nem lennének „dán etnikai származásúak”.

53. E tekintetben, először is, a 2000/43 irányelv alapján lényegtelen, hogy a szóban forgó gyakorlat a harmadik országokban született dán polgárokat kevésbé kedvező elbánásban részesíti, mint az Unióban vagy az EFTA államokban született dán polgárokat. Sem az állampolgárságuk, sem születési helyük nem olyan személyes jellemző, amelyet az irányelv védene.

16 — 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 76., 91. és 95. pont. A szándékra vonatkozó követelmény bírálatahoz lásd: Cahn, C.: Court of Justice of the EU Rules Collective and Inaccessible Electrical Metres Discriminate against Roma: *CHEZ Razpredelenie Bulgaria AD v. Komisia za zashita ot diskiminatsia* (C-83/14), *European Journal of Migration and Law*, 18. kötet, 1. szám, Koninklijke Brill NV, Leiden, 2016, 123. és 124. o.

54. Másodszor, ez a gondolatsor azon az elképzelésen alapul, hogy a születési hely, az állampolgárság és az etnikai hovatartozás összekapcsolódik. A fenti 3. pontban kifejtett okok alapján ezt el kell utasítani.

55. Végezetül a szóban forgó gyakorlat tényleges hatásai nem elégségesek a közvetlen hátrányos megkülönböztetés fennállásának megállapításához.¹⁷

56. Ez alapján nem gondolom, hogy a szóban forgó gyakorlat a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősülne. Most rátérek annak vizsgálatára, hogy a szóban forgó gyakorlat a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontja szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e.

3. A szóban forgó gyakorlat a 2000/43 irányelv szerinti közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül?

57. Ahhoz, hogy valamely intézkedés a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdése b) pontjának hatálya alá tartozzon, elegendő, ha az említett intézkedés annak ellenére, hogy nem az etnikai származáson alapuló semleges feltételeket alkalmaz, azzal a hatással jár, hogy „[bizonyos] etnikai származású” személyeket hátrányosabb helyzetbe hoz.¹⁸ A közvetett hátrányos megkülönböztetéshez nem feltétlenül szükséges az ilyen megkülönböztetésre irányuló szándék.¹⁹ Bármilyen eszközzel, például statisztikai bizonyítékokkal bizonyítható.²⁰

58. Annak vizsgálata során, hogy a Jyske Finans által a születési helyre vonatkozóan alkalmazott semleges kritériumok közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősülnek-e, azt állíthatjuk, hogy azzal, hogy az Unió vagy az EFTA államokon kívül született személyekre irányul, valószínű, hogy általában „[bizonyos] etnikai származású” személyeket érinti hátrányosan. Tulajdonképpen a Dán Királyság éppen ezen véleményen van, amikor úgy véli, hogy a szóban forgó gyakorlat által előírt további követelmény a harmadik országokban született, és így főleg a „nem dán etnikai származású” személyeket érinti.

59. Ez az álláspont azonban nem fogadható el.

60. Még ha az érvelés kedvéért feltételezzük is, hogy a Dán Királyságnak igaza van, amikor azt állítja, hogy azok a személyek, akik nem az említett tagállamban születtek, általában nem „dán etnikai származásúak”, ez nem elégséges a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapításához. Tulajdonképpen ahhoz, hogy alkalmazható legyen, az e rendelkezés értelmében vett közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmához az szükséges, hogy a hátrányos megkülönböztetést jelentő intézkedésnek az legyen a hatása, hogy *egy adott* etnikai származást hátrányos helyzetbe hoz. Más szavakkal, az említett rendelkezés valamely konkrét etnikai származás (vagy származások, amennyiben valamely gyakorlat több különböző etnikai közösséget érint) megjelölését igényli, amelyre az irányelv által biztosított védelem alkalmazandó, és amely kevésbé kedvező bánásmódban részesült. A Dán Királyság fenti 58. pontban kifejtett álláspontjával szemben e rendelkezés nem értelmezhető úgy, hogy vitathatatlanul (negatív) védelmet nyújt azon intézkedésekkel szemben, amelyek egy adott etnikai származást előnyben részesítenek, azon etnikai származás egyidejű megjelölése nélkül, amelyet hátrányosan érintenek. Ebben az értelemben, habár a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdése b) pontjának angol és német megfogalmazása nem tekinthető meggyőzőnek e tekintetben, más hivatalos nyelvi változatok pontosabb kifejezéseket

17 — Hasonlóképpen lásd: Kokott főtanácsnoknak a CHEZ Razpredelenie Bulgaria ügyre vonatkozó indítványa, C-83/14, EU:C:2015:170, 87. pont.

18 — Lásd ezzel e tekintetben: 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 96. pont.

19 — EJE 2007. november 13-i D. H. és társai kontra Cseh Köztársaság ítélet, CE:ECHR:2007:1113JUD005732500, 184. §, a 2000/43 irányelvre hivatkozva.

20 — 2012. április 19-i Meister-ítélet, C-415/10, EU:C:2012:217, 43. pont.

használnak, amelyek pontosítják a rendelkezés jelentését²¹ és amelyeket az irányelv célja és általános rendszere alátámaszt.²² A (17) preambulumbekzdésben foglalt cél szerint „egy bizonyos faji vagy etnikai származású emberek csoportja által elszenvedett hátrány megakadályozására vagy ellensúlyozására irányulnak” (kiemelés tőlem). A 2000/43 irányelv általános rendszerével ellentétes lenne, ha a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontját elvontan alkalmaznánk, mivel minden ember rendelkezik valamilyen etnikai származással, még akkor is, ha ezt a származást még megfelelően ki kell deríteni.

61. Mindenesetre az etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának alkalmazásához nincs szükség arra, hogy az illető ténylegesen ahhoz az etnikai közösséghez tartozzon, amely a kedvezőtlenebb elbánás célját képezi (a „kapcsolaton alapuló hátrányos megkülönböztetés”²³ esetén), ahogy arra sem, hogy a sértettet egyértelműen azonosítsák.²⁴ Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján meg kell jelölni egy konkrét etnikai származást, amely ellen a hátrányosan megkülönböztető intézkedés irányul. A Bíróság ítélkezési gyakorlata megerősíti ezt.

62. Valójában, először is a Bíróság, habár talán nem szándékosan foglalt állást ebben a kérdésben, következetesen „bizonyos etnikai vagy faji származású munkavállalókat”, „valamely faji vagy etnikai származású személyeket” és „ilyen etnikai származású személyeket” említ (kiemelés tőlem).²⁵

63. Másodszor, a Bíróság által tárgyalta, a 2000/43 irányelvvel kapcsolatos jelentősebb ügyek mind olyan megjelölt személycsoportokra vonatkoztak, akik esetében nem volt vitatott, hogy a hátrányos megkülönböztetéssel szemben a 2000/43 irányelv által biztosított védelem alkalmazandó rájuk.²⁶

64. Harmadszor, ahogy azt lényegében a Bizottság a tárgyaláson kifejtette, az összehasonlítást nem átfogó és absztrakt módon kell elvégezni, hanem egyedi és konkrét módon, a szóban forgó kedvező bánásmód alapján.²⁷

65. Ezt a véleményt nem kérdőjelezi meg az az állítás, amelyre a Dán Királyság a tárgyaláson hivatkozott, és amelyet az EJEB a közelmúltban többségi döntéssel kimondott, miszerint a családegyesítésre vonatkozó és a „különböző etnikai származású” személyeket általában hátrányosan érintő nemzeti szabályok sértik az Európai Emberi Jogi Egyezmény 14. cikkével összhangban értelmezett 8. cikkét.²⁸ Az említett ügy az állam saját polgáraival szemben az állampolgárság

21 — Ez a helyzet többek között a következő nyelvi változatok esetében: dán („[...] personer af en bestemt race eller etnisk oprindelse [...]”); spanyol („[...] personas de un origen racial o étnico concreto [...]”); francia („[...] des personnes d'une race ou d'une origine ethnique donnée [...]”); olasz („[...] persone di unadeterminata razza od origine etnica [...]”); holland („[...] personen van een bepaald ras of een bepaalde etnische afstamming [...]”); portugál („[...] pessoas de uma dada origem racial ou étnica [...]”); román („[...] persoană, de o anumită rasă sau origine etnică [...]”); finn („[...] tiettyä rotua tai etnistä alkuperää olevat henkilöt [...]”) és svéd („[...] personer av en viss ras eller etniskt ursprung [...]”) (kiemelés tőlem). A német változat a következőképpen van megfogalmazva: „[...] Personen, die einer Rasse oder ethnischen Gruppe angehören [...]”; az angol pedig, amint korábban említésre került, a következőképpen: „persons of a racial or ethnic origin”.

22 — A másodlagos jog nyelvi változatai közötti eltérést illetően lásd: 2016. szeptember 22-i Breitsamer und Ulrich ítélet, C-113/15, EU:C:2016:718, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

23 — 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 56. pont.

24 — 2008. július 10-i Feryn-ítélet, C-54/07, EU:C:2008:397, 23. és 25. pont.

25 — Lásd: 2008. július 10-i Feryn-ítélet, C-54/07, EU:C:2008:397, 31. pont; 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 100. és 107. pont.

26 — A 2011. május 12-i Runevič-Vardyn és Wardyn ítélet, C-391/09, EU:C:2011:291 alapjául szolgáló ügy a Litván Köztársaságban élő lengyel kisebbséghez tartozó személyre vonatkozott (lásd a 15. pontot). A 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, alapjául szolgáló ügy a roma közösséghez tartozó személyekkel szembeni hátrányos megkülönböztetésre vonatkozott. A 2008. július 10-i Feryn-ítélet, C-54/07, EU:C:2008:397, alapjául szolgáló ügyben a szóban forgó kijelentéseket marokkói származású személyekhez intézték; lásd Poiras Maduro főtanácsnoknak a Feryn-ügyre vonatkozó indítványát, C-54/07, EU:C:2008:155, 1., 3. és 4. pont. Habár a 2012. április 19-i Meister-ítélet, C-415/10, EU:C:2012:217, alapjául szolgáló ügy egy „orosz” személyről szólt (akit Mengozzi főtanácsnok a Meister-ügyre vonatkozó indítvány, C-415/10, EU:C:2012:8, 9. pontjában orosz származásúként írt le), a Bíróságtól azt kérték, hogy a 2000/43 irányelv bizonyítékokra vonatkozó szabályait értékelje, nem pedig azt, hogy az illető ellen etnikai származása alapján történt-e hátrányos megkülönböztetés.

27 — A foglalkoztatás terén történő egyenlő bánásmód tekintetében lásd: 2011. május 10-i Römer-ítélet, C-147/08, EU:C:2011:286, 42. pont.

28 — EJEB 2016. május 24-i Biao kontra Dánia ítélet, CE:ECHR:2016:0524JUD003859010, lásd: 112. és 114. §§.

időtartama alapján alkalmazott eltérő bánásmódjára vonatkozott, vagyis egy olyan kérdésre, amelyben a 2000/43 irányelv nem biztosít magasabb szintű védelmet, mint a személy születési helyével kapcsolatban. Ráadásul, habár az egyezmény említett rendelkezéseinek – különösen a 14. cikknek – a megfogalmazása nem utal arra, hogy meg kell jelölni egy konkrét etnikai származást, amely ellen a hátrányosan megkülönböztető intézkedések irányulnak, a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja esetén nem ez a helyzet.

66. Rátérve a konkrét ügyre, úgy látom, hogy a Bíróság rendelkezésére álló egyetlen egyértelmű információ az, hogy a panaszos Bosznia-Hercegovinában született. Akárhogy legyen is, az információhiánynak nincs döntő jelentősége: azt a kérdést, hogy a szóban forgó gyakorlat közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e, konkrétan e gyakorlat alapján kell megítélni.

67. Úgy tűnik, hogy a szóban forgó gyakorlat tulajdonképpen ugyan úgy érint minden etnikai származást, mivel a harmadik országokban potenciálisan megtalálható a Föld valamennyi etnikai származása. Ezért kizárható, hogy a szóban forgó gyakorlat „különös hátrányt” tudna okozni valamely konkrét etnikai származású személyeknek más személyekhez képest.²⁹

68. A fentiek alapján úgy vélem, hogy a szóban forgó gyakorlat nem valósít meg közvetett hátrányos megkülönböztetést a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján.

4. Közbenső következtetés

69. A fentiekből az következik, hogy a szóban forgó gyakorlat nem tartozik a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) vagy b) pontja alá. Ezért az előterjesztett harmadik kérdést nem szükséges megvizsgálni. Arra az esetre azonban, ha a Bíróság úgy vélné, hogy a szóban forgó gyakorlat közvetett hátrányos megkülönböztetés valósít meg, az alábbi 72. pontban és az azt követő pontokban megválaszolom ezt a kérdést.

70. Ezenfelül azt is feleslegesnek tartom, hogy a Bíróság állást foglaljon a Bizottság által a tárgyaláson felvetett érvre, miszerint a szóban forgó gyakorlat esetleg jogellenesen különbséget tesz az uniós polgárok között az alapján, hogy mikor szerezték meg e jogállásukat.³⁰ Először is, a kérdést előterjesztő bíróság nem tett fel erre vonatkozó kérdést. Másodszor, nem áll elegendő információ a Bíróság rendelkezésére ahhoz, hogy ebben a kérdésben döntsön, és a Bíróság alapokmánya 23. cikkében meghatározott feleknek sem volt lehetőségük, hogy észrevételt terjesszenek elő ezzel az új érveléssel kapcsolatban, ami pedig jogukban állna. Végezetül, semmiképpen nem látom ennek az érvelésnek a relevanciáját, mivel, először is, a Bizottság szóbeli észrevétele kifejezetten a dán polgárok közötti lehetséges hátrányos megkülönböztetésre vonatkozott. Ezáltal azonban ismételtén félreértelmezi a szóban forgó gyakorlat lényegét, amely nem csak ezekre a polgárookra vonatkozik. Másodszor, a Bizottság által állítása alátámasztásául hivatkozott ítélkezési gyakorlat azokra az uniós polgárookra vonatkozik, akik a szabad mozgáshoz való jogukat gyakorolva egy másik tagállamban telepedtek le és annak honosított állampolgárai lettek. Nincs róla tudomásom, hogy a jelen ügyben ez az eset állna fenn.

71. Habár a szóban forgó gyakorlat által eredményezett eltérő bánásmód saját bőrén való meg tapasztalása okozott némi bosszúságot a panaszosnak, a 2000/43 irányelvvel nem volt ellentét. Ez alapján a Bíróságnak ezért nem kell bírói értelmezéssel kísérletet tennie ezen eltérő bánásmód tilalmára, mivel e feladat az uniós jogalkotó hatáskörébe tartozik az említett irányelvben védelmet élvező kritériumok listájának bővítésével.

29 — 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 107. pont.

30 — Állítása alátámasztásaként a Bizottság a következő ítéletekre hivatkozott: 1983. szeptember 22-i Auer-ítélet, 271/82, EU:C:1983:243; 1994. február 23-i Scholz-ítélet, C-419/92, EU:C:1994:62; 2010. március 2-i Rottmann-ítélet, C-135/08, EU:C:2010:104. Ezzel összefüggésben a Bizottság azzal érvelt, hogy az uniós polgárokkal szembeni egyenlő bánásmód elve alkalmazandó a kizárólag belső jellegű helyzetekben is.

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

72. A kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy a szóban forgó gyakorlat a 2005/60 irányelvnek a fokozott ügyfél-átvilágításra vonatkozó szabályokat meghatározó 13. cikke alapján jogszerűnek tekinthető-e. Ez a kérdés az előzetes döntéshozatalra terjesztett második kérdéshez kapcsolódik, mivel azon kérdés részét képezi, hogy a szóban forgó gyakorlat közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg. A közvetlen hátrányos megkülönböztetés esetétől eltérően,³¹ a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében egy, az első ránézésre közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek tekinthető eset mentesül ettől a minősítéstől, „ha ez jogszerű céllal objektív módon igazolható, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek”.

73. A Jyske Finans a Dán Királyság támogatása mellett azzal érvel, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére vonatkozó szabályoknak való megfelelés olyan legitim cél, amely főszabály szerint igazolhatja a szóban forgó gyakorlatot. Azonban nézeteltérés van a felek között azt illetően, hogy a szóban forgó gyakorlat arányos és szükséges-e.

74. A Jyske Finans azon a véleményen van, hogy igen, különösképpen figyelembe véve az érintett országra (Bosznia-Hercegovina) vonatkozó általános kockázatértékelést, továbbá azt, hogy a hitel megadásakor a Jyske Finans és a panaszos között nem volt fizikai kapcsolat. Állítása szerint továbbá a szóban forgó gyakorlat az ügyfelek nagyobb fokú nyomon követhetősége és pontos azonosításának biztosítása érdekében megfelelő. Azért is megfelelő, mivel rámutat a hitelkérelmező azon szándékára, hogy valamely uniós tagállammal vagy EFTA állammal kíván kapcsolatot létesíteni a születési helye szerinti állam helyett, és így kívánja biztosítani, hogy a nyújtott hitelt ne tegyék pénzzé a jármű azonnali értékesítésével, és azt ne lehessen a 2005/60 irányelv által megelőzni kívánt célokra felhasználni. A Jyske Finans továbbá azzal érvel, hogy a szóban forgó gyakorlat nem bélyegzi meg az ügyfelet, mivel azt az információt, hogy az ügyfél harmadik országban született, bizalmasan kezelik, és az útlevél bemutatására vonatkozó kérelmet ezért nem hozzák nyilvánosságra.

75. A Dán Királyság és a Bizottság azon a véleményen van, hogy a szóban forgó gyakorlat meghaladja a szükséges mértéket. A Dán Királyság különösen azzal érvel, hogy a 2005/60 irányelv nem hoz létre kapcsolatot a személy születési helye és a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozásának magasabb kockázata között. Ez az Unió vagy az EFTA-államok határain kívül született polgáraival szembeni általános gyanakvást, továbbá megbélyegzésüket szolgálja.

76. Kiindulásképpen úgy vélem, hogy a pénzmosás, valamint a terrorizmus finanszírozásának megelőzése főszabály szerint igazolhat egy közvetett hátrányos megkülönböztetést jelentő intézkedést: a CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítéletben a Bíróság már kimondta, hogy a csalások és visszaélések megelőzése a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja szempontjából jogszerű célnak minősül.³² A pénzmosás a csalás és visszaélés egy fajtája. Ezenfelül a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, illetve az azok elleni küzdelem jogszerű célnak minősül, amely alapján főszabály szerint igazolni lehet a szabad mozgásra vonatkozó szabályoktól való eltérést,³³ és amelyre következésképpen a 2000/43 irányelv alkalmazásában is hivatkozni lehet.

77. Már csak azt kell megvizsgálni, hogy a szóban forgó gyakorlatot objektív módon igazolja-e a fenti cél, és hogy az e cél eléréséhez alkalmazott eszközök arányosak és szükségesek-e.

31 — A közvetlen hátrányos megkülönböztetés csak a 2000/43 irányelv 4. cikke alapján igazolható, lásd az irányelv (18) preambulumbekkezdését. E tekintetben az EJEB kimondta, hogy „a pluralizmus és a különböző kultúrák iránti tisztelet elvén alapuló modern demokratikus társadalmakban objektív módon nem igazolható semmiféle, kizárólag vagy jelentős mértékben etnikai származáson alapuló eltérő bánásmód”; lásd: 2009. december 22-i Sejdić és Finci kontra Bosznia-Hercegovina ítélet, CE:ECHR:2009:1222JUD002799606, 44. §, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

32 — 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 113. és 114. pont.

33 — Lásd: 2016. március 10-i Save Interenvios ítélet, C-235/14, EU:C:2016:154, 102. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

78. Ezen a ponton szeretném felidézni, hogy a Safe Interenvios ítéletben³⁴ a Bíróság iránymutatást adott arra vonatkozóan, hogy a hitelintézeteknek milyen hatáskörük van a 2005/60 irányelv szerinti fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazására, és ami még fontosabb, hol vannak annak határai.

79. Először is, a 2005/60 irányelv 13. cikkének (1) bekezdésében megjelenő „legalább” kifejezésből az következik, hogy a (2)–(4) bekezdésében szereplő helyzetek felsorolása nem kimerítő jellegű, és azokon kívül lehetnek olyan helyzetek, amikor kockázatérzékenység alapján fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket kell alkalmazni.³⁵

80. Másodszor, a 2005/60 irányelv minimum harmonizációt megvalósító irányelv. Még ha a tagállamok megfelelően ültetik is át az irányelv 13. cikkét a nemzeti jogba, annak 5. cikke lehetővé teszi számukra, hogy szigorúbb rendelkezéseket fogadjanak el vagy tartsanak hatályban, ha e rendelkezések a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem megerősítését szolgálják.³⁶

81. Harmadszor, az érintett tagállamoknak a 2005/60 irányelv szerinti fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazására vonatkozó hatáskört az uniós jognak megfelelően kell gyakorolniuk.³⁷ Amennyiben valamely tagállam ezeket a hatásköröket átruházta a 2005/60 irányelv hatálya alá tartozó intézményeknek és személyeknek, a követelmény rájuk ugyanúgy vonatkozik.

82. Negyedszer, a tagállamok azonosíthatják a meghatározott különös helyzetekben alkalmazandó különös intézkedéseket, vagy mérlegelési jogkört biztosíthatnak a 2005/60 irányelv hatálya alá tartozó intézményeknek és személyeknek arra, hogy megfelelő kockázatértékelésre alapozva alkalmazzák azokat az intézkedéseket, amelyeket arányosnak ítélnék az adott különös helyzetben fennálló kockázattal. Kulcsfontosságú annak értékelése, hogy (adott esetben) valamely ügyfél, üzleti kapcsolat, számla, termék vagy ügylet tekintetében fennáll-e a pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázat, illetve az milyen szintű. Ha a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozásának kockázata nem áll fenn, a fenti indokokkal nem lehet megelőző intézkedéseket alkalmazni. Ráadásul ilyen értékelés hiányában sem az érintett tagállam, sem adott esetben az irányelv hatálya alá tartozó valamely intézmény vagy személy számára sem lehetséges annak eldöntése, hogy az egyedi esetben milyen intézkedéseket kell alkalmaznia.³⁸

83. Visszatérve a jelen ügyre, megjegyzem, hogy az előzetes döntéshozatalra terjesztett harmadik kérdés megfogalmazásából kiderül, hogy a szóban forgó gyakorlat jogszerűsége, nem pedig az alapeljárásban való konkrét alkalmazása a fő kérdés. E tekintetben, ahogy azt korábban kifejtettük, az értékeléshez nem szükséges, hogy a sértett személy egyértelműen azonosítva legyen.³⁹ Ezért mellékes az, hogy jogellenes lehetett kiegészítő információkat kérni a panaszostól a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának a születése szerinti országhoz, nevezetesen Bosznia-Hercegovinához fűződő állítólagos magasabb kockázata miatt. Mindenesetre a Jyske Finans nem állítja, hogy az említett kockázatra vonatkozóan konkrét értékelést végzett az alapeljárással összefüggésben.

84. A Jyske Finans fő érve alapvetően az, hogy azért kérte kiegészítő dokumentáció bemutatását a panaszostól, hogy megfeleljen a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére szolgáló szabályoknak. Ugyanakkor a Jyske Finans nem fejt ki, hogy konkrétan a 2005/60 irányelv 13. cikkében szereplő fokozott ügyfél-átvilágítási rendszerek alkalmazását igénylő helyzetek melyike miatt volt erre szükség. Ezenfelül, anélkül hogy hiteles értelmezést kellene adnunk arra vonatkozóan, hogy a pénzmosásról szóló törvény 19. §-a meghaladja-e a 2005/60 irányelvben szereplő

34 — 2016. március 10-i *Save Interenvios* ítélet, C-235/14, EU:C:2016:154.

35 — E tekintetben lásd: 2016. március 10-i *Save Interenvios* ítélet, C-235/14, EU:C:2016:154, 72. és 73. pont.

36 — 2016. március 10-i *Save Interenvios* ítélet, C-235/14, EU:C:2016:154, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

37 — E tekintetben lásd: 2016. március 10-i *Save Interenvios* ítélet, C-235/14, EU:C:2016:154, 96. és 100. pont.

38 — E tekintetben lásd: 2016. március 10-i *Save Interenvios* ítélet, C-235/14, EU:C:2016:154, 106–108. pont.

39 — 2008. július 10-i *Feryn*-ítélet, C-54/07, EU:C:2008:397, 23. és 25. pont.

minimumkövetelmények mértékét, túlzás nélkül állítható, hogy – és ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megerősítenie – az e törvény 19. §-ának (2)–(4) albekezdésében meghatározott helyzeteken kívül az említett rendelkezés maga nem követeli meg, hanem inkább lehetővé teszi, hogy az e törvény hatálya alá tartozó személyek és vállalkozások ilyen intézkedéseket alkalmazzanak azokban a helyzetekben, amelyek a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozásának fokozott veszélyével járnak. Ezért számomra úgy tűnik, hogy nem az a kérdés, hogy a Jyske Finans köteles volt-e előírni a szóban forgó gyakorlatok szerinti kiegészítő követelményeket, hanem hogy *azt megtehetette-e*.

85. Ennek alapján a szóban forgó gyakorlat véleményem szerint csak akkor tekinthető objektív módon igazoltnak, arányosnak és szükségesnek a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján, ha összhangban van a Safe Interenvios ítéletből⁴⁰ következő, a fenti 79–82. pontban összefoglalt elvekkel. A nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy fennáll-e ez a helyzet. A Bíróság ugyanakkor útmutatást adhat számára az előtte folyamatban lévő ügy megoldásához.⁴¹

86. Hangsúlyoznám, hogy valamely hitelintézetnek jogában áll, sőt akár kötelessége is lehet, hogy fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket alkalmazzon, ha többek között az ügyfél, az ország, a termék vagy az ügylet típusa alapján a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozásának fokozott kockázata állapítható meg. Nem zárnam ki teljesen azt a lehetőséget sem, hogy adott esetben pusztán az ügyfél születési helye alapján is következtetni lehet egy ilyen kockázatra, tekintettel különösen a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) vonatkozó ajánlásaira.⁴²

87. Ugyanakkor emlékeztetek arra, hogy a faji vagy etnikai származáson alapuló, közvetett hátrányos megkülönböztetés nyilvánvaló fennállása esetén az objektív igazolás fogalmát szigorúan kell értelmezni.⁴³

88. Egyszerűen semmi nem támasztja alá a Jyske Finans azon állítását, hogy a szóban forgó gyakorlat arányos azért, mert a harmadik országokban született ügyfelek nagyobb valószínűséggel használják a 2005/60 irányelv által megelőzni kívánt célok finanszírozására azokat a vagyontárgyakat, amelyekre vonatkozóan hitelkeretet adnak. A Jyske Finansnak legalább azt objektív módon bizonyítania kell a szóban forgó gyakorlat alkalmazására okot adó magatartás fennállását és annak mértékét, valamint pontosan indokolnia kell, hogy a szóban forgó gyakorlat hiányában ez a magatartás miért folytatódhat. A Jyske Finans különösen nem alapozhatja igazolását általános állításokra vagy nem dokumentált kijelentésekre.⁴⁴ E tekintetben, habár elmondható, hogy az irányelv 13. cikkének (2)–(6) bekezdése közvetetten egyes személyekkel vagy ügyletekkel kapcsolatos sztereotípiák alkalmazásán („profilalkotás”) alapul, a szóban forgó gyakorlattal szemben e rendelkezések alkalmazásához *szükség van* egyedi értékelésre.

89. Ezenfelül a szóban forgó gyakorlat meghaladja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásával szembeni küzdelem elősegítésére irányuló cél eléréséhez szükséges mértéket, mivel minden harmadik országban született személyre egyaránt vonatkozik. Ez azt jelenti, hogy olyan helyzetekben alkalmazzák egyéni kockázatértékelés nélkül a fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket, amelyeket a 2005/60 irányelv 13. cikkének (2)–(6) bekezdése nem említ. A 2005/60 irányelv hatálya alá tartozó intézményeknek és személyeknek biztosított, arra vonatkozó mérlegelési jogkör, hogy a fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket olyan helyzetekben alkalmazzák, amikor arra nem kötelesek, nem gyakorolható olyan módon, hogy azzal megkerüljék a 2000/43 irányelvben biztosított védelmet.

40 — 2016. március 10-i *Save Interenvios* ítélet, C-235/14, EU:C:2016:154.

41 — E tekintetben lásd: 2016. október 5-i *Maya Marinova* ítélet, C-576/15, EU:C:2016:740, 46. pont.

42 — A 2005/60 irányelv (5) preambulumbekkezdése szerint „[az uniós] fellépésnek továbbra is különös figyelemmel kell lennie a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni harcban élen járó nemzetközi testületnek, a [FATF] a pénzmosás, illetve a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén megfogalmazott ajánlásaira.”

43 — Lásd: 2015. július 16-i *CHEZ Razpredelenie Bulgaria* ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 112. pont.

44 — 2015. július 16-i *CHEZ Razpredelenie Bulgaria* ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 115–118. pont.

90. Ami azt az érvet illeti, hogy a szóban forgó gyakorlat fenntartására a Jyske Finans és az ügyfelek közötti fizikai kapcsolat hiánya miatt volt szükség, a Bírósághoz benyújtott aktából kiderül, hogy a Jyske Finans egy online dokumentumban, amelyben általános leírás szerepel arról, hogyan tartja be a pénzmosásról szóló törvény előírásait, úgy ítélte meg, hogy a pénzmosásnak és a terrorizmus finanszírozásának a kockázata viszonylag korlátozott az ilyen ügylettípusok esetében. Ezt egyebek mellett azzal indokolták, hogy a szóban forgó finanszírozás ingóvagyonra korlátozódik, és az ügyfél és a gépjármű-kereskedés (amely gyakran maga is a Jyske Finans ügyfele) között előzetes kapcsolat jött létre. Ennek alapján a Jyske Finans azon állítása, miszerint a kockázat a fizikai kapcsolat hiánya miatt áll fenn, következetlennek tűnik.

91. Végezetül, ami a Jyske Finans azon állítását illeti, hogy nem hozza nyilvánosságra, ha valamely ügyfeletől a szóban forgó gyakorlat alapján útlevél bemutatását kéri, és hogy ezért az ilyen követelménynek nincs megbélyegző hatása, ez az érv inkább azzal kapcsolatos, hogy a szóban forgó gyakorlat hátrányos megkülönböztetéssel jár-e. E tekintetben, amint azt a Bizottság állította, a 2000/43 irányelv nem határoz meg *de minimis* küszöböt, amely alatt az irányelv szerinti védelem nem alkalmazandó,⁴⁵ és nyilvánosságra hozatalra sincs szükség ahhoz, hogy valamely intézkedés hátrányosan megkülönböztetőnek minősüljön.⁴⁶

92. Ennek megfelelően úgy vélem, hogy a szóban forgó gyakorlatot nem igazolja objektív módon a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére irányuló célt, és annak eléréséhez sem szükséges. A végső elemzés során azonban a kérdést előterjesztő bíróságnak kell eldöntenie e kérdést, figyelembe véve valamennyi releváns körülményt és tekintettel a 2000/43 irányelv 8. cikkében előírt, a bizonyítási teher megfordulására vonatkozó szabályra.

93. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak ezt csak akkor kell megtennie, ha a Bíróság – velem ellentétben – úgy ítéli meg, hogy a szóban forgó gyakorlat közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

IV – Véggkövetkeztetések A fenti megfontolások fényében azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Vestre Landsret (nyugati fellebbviteli bíróság, Dánia) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket úgy válaszolja meg, hogy a személyek közötti, faji– vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv 2. cikkének helyes értelmezése alapján az etnikai származás alapján történő hátrányos megkülönböztetés ezen irányelv szerinti fogalmába nem tartozik bele valamely hitelintézet azon gyakorlata, amely – abban az esetben, ha valamely ügyfél jogosítványában az uniós tagállamokon vagy Európai Szabadkereskedelmi Társulás valamely részes államán kívüli születési hely szerepel – az ügyféltől az említett államok valamelyike által kiállított útlevél, vagy ennek hiányában útlevél és érvényes tartózkodási engedély bemutatását követeli meg.

45 — Például a 2000/43 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontjában szereplő „különösen hátrányosan érint” kifejezés egyszerűen hátrányt jelent, lásd: 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet, C-83/14, EU:C:2015:480, 96. és 99. pont.

46 — E tekintetben lásd: 2012. április 19-i Meister-ítélet, C-415/10, EU:C:2012:217, amely egy álláskereső alkalmazásának mellőzésére vonatkozó indokok közzé nem tételéről szól, habá, amint arra felhívtam a figyelmet, a Bíróságot nem annak eldöntésére kérték ezen ügyben, hogy felmerült-e az etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés.